

Historieglimt 123

Lademogater med historiske navn

Lademoen har mange gater med navn på historiske personer. I en gruppe for seg står de mange biskoppene fra eldre og nyere tid. De blir omtalt i en egen artikkel om bispegater på Lademoen. Her skal vi se litt nærmere på gatenavn med andre historiske personer fra norsk historie og kirkeliv. I motsetning til på Lade har Lademoen ingen kongenavn. Vi finner bare ett navn fra vikingetiden. Det er Bjørn Stallares gate som går fra Mellomveien ned til Ulstadeløkkveien. Betegnelsen stallare betyr stallmester. Kongens stallmester ble en viktig tjenstemann som hirdens leder. Bjørn Stallare var Bjørn Digre, Olav Haraldssons hirdstyrer, som falt ved kongens side på Stiklestad i 1030. Han er nevnt en rekke ganger i Olav den helliges saga hos Snorre. Gata fikk hans navn i 1915.

Wessels gate tar oss til en av byens store sønner, sjøhelten Peter Wessel Tordenskjold (1690-1720). Gata har navn etter slekta Wessel, men det skal være Tordenskjolds far som er oppkalt, Jan Wessel (1646-1716). Han var rådmann og kjøpmann i Trondheim. Han var fra Bergen. Han giftet seg med den rike arvingen i Trondheim, Maren Schøller, og fikk en stor barneflokk. Det heter i visa: «*Atten barn gik frem på rad hos hans far i Trondhjems stad, døtre seks og sønner tolv, men kun en var Tordensskjold*»! To gater har navn etter legatstiftere. Det er Gregus gate og Testmanns gate. Videre har vi en general, en byingeniør og en politiker blant navnegiverne. General von Kroghs gate ligger på Nerlamon på nedsiden av jernbanen, men det siste huset i gata er borte etter brann. Gata som er uten navnskilt, er oppkalt etter to generaler av samme navn, far og sønn, Georg Fredrik von Krogh. Faren levde fra 1687 til 1768 og sønnen fra 1732 til 1818. Begge var generaler for det nordenfjelske Norge. Begge spilte en rolle i vår historie. Den siste satte et tydelig punktum for karrieren da han nektet å sverge troskapsed til kong Karl Johan og nektet å møte ham. Likevel oppsøkte kongen den stridbare generalen og var vennlig mot den 86 år gamle trondhjems mannen.

Stadsingeniør Dahls gate har fått en litt pussige form. Den fikk sitt navn i 1913 og gikk fra Festningsgata på Rosenborg nedover om Bakkaune gård og ned til Buran. I 1983 ble det opparbeidet en ny del nedenfor Bakkaune gård og ned til Innherredsveien over den gamle Eli plass kirkegård. Dermed har gata to nederste deler! Navnet er en fortjent oppkalling av en ingeniør som har preget en stor del av dagens by. Carl Adolf Dahl (1828-1907) var utdannet i Sverige og Tyskland og ble Trondhjems første stadsingeniør i 1859. Han fungerte samtidig som vannverkssjef og branndirektør og fra 1878 også som stadskonduktør, altså byarkitekt. Han omorganiserte brannvesenet, kloakksystemet og vannverket. Han var sentral i oppbyggingen av elektrisitetsverket og i oppfyllingen av havneområdet. Dahl ble pensjonist i 1899 og i 1930 ble statuen av ham avduket ved kanalen foran jernbanestasjonen. Anders Buens gate er delt i to ved

Lademoen skole. Den ene delen går inn fra Innherredsveien øst for Lademoen kirke. Den andre delen går fra Mellomveien til Anton Kalvaas gate ved jernbanen. Anders Buen (1864-1933) var en av arbeiderbevegelsens fremste ledere både lokalt og i rikspolitikken. Han var på Stortinget fra 1906 til 1921. Han var Arbeiderpartiets parlamentariske leder fra 1915 og stortingspresident fra 1919. Han var redaktør i avisene Socialdemokraten, Ny Tid og Trøndelag Socialdemokrat. På Lademoen er han mest kjent for sin kamp for å skape den store parken ved kirka. Hans minnesmerke med hans hode i bronse står i hjørnet av parken ved Buran. Anton Kalvaa var også en av forgrunnsskikkelsene i arbeiderbevegelsen.

Fire høvdinger fra nyere norsk kirkehistorie har fått sine gater på Lademoen. Alle ligger på Voldsminde. Thomas von Westens gate går langs Lademoen kirkegård. Gata har navn etter en apotekersønn fra Trondhjem. Hans far hadde Løveapoteket, men sønnen ble prest i Veøy i Romsdal der han ble kjent som en ildfull predikant. Av kongen ble han bedt om å ta opp misjonsarbeid blant samene. Thomas von Westen (1682-1727) ble leder for Seminarium Lapponicum som utdannet prester og lærere for misjonen. Den delte rom med katedralskolen i Trondhjem. Han foretok tre store misjonsreiser til de samiske distriktene og stod for byggingen av flere kirke der. Hans Nielsen Huges gate går fra Innherredsveien til Lademoen kirkealle. Den passerer stedet der hovedhuset på Voldsminde gård lå til 1958. Den har navn etter bondegutten fra Tune i Østfold som ble leder for den første kristne legmannbevegelse i landet. Han kom sterkt helsesvekket ut av ti års fangenskap for sin virksomhet. Han ble kanskje den viktigste enkeltperson også for demokratiseringen av Norge i sin kamp mot embetsveldet.

Gisle Johnsons gate og Grundtvigs gate ligger på Gamle Voldsminde vest for Laugsand aldershjem. De står i rett vinkel på hverandre så navngiverne har hatt i tankene at disse var på sett og vis motstandere. Gisle Johnson (1822-1894) var teologisk professor ved Universitet i Christiania fra 1860 til han døde. Han var prestesønn fra Sørlandet. Hans far var fra Island. I de vanskelige årene med kolera i byen begynte han med bibellesninger. De ble starten på den kanskje mest dyptgående kristelig vekkelse Norge har opplevd. Den gav en åndelig fornyelse i presteskapet og skapte indremisjonen som Gisle Johnson ledet i mange år. Nikolai F. S. Grundtvig (1783-1872) var dansk prest og salmedikter. Hans frilyndte forkynnelse fikk stor betydning i Norge ikke minst gjennom folkehøyskolene. Hans mange fine salmer fant sin vei inn i salmebøkene. I mange år var indremisjonen og grundtvigianismen motpoler i norsk kristenliv. Til sammen satte de varige spor i norsk kristendom.